

האהבות הנסתרות

תניא לקוטי אמרים | פרק מד

נפשי איוויתך

למדנו על אהבת עולם אשר באה מתוך התבוננות ועל אהבה רבה אשר באה לאדם במתנה, אך יש סוג נוסף של אהבה, הכולל את שתי האהבות האלה יחד: מצד אחד הוא ניתן במתנה לכל יהודי, ומן הצד השני, נדרשת התבוננות על מנת להביאו לידי גילוי. אהבה זו הגיעה לנו בירושה מן האבות הקדושים, והיא טבועה בנפשנו. איננו צריכים לבנות אותה, היא כבר קיימת בנו. זוהי האהבה שכל יהודי אוהב את ה' כשם שהוא אוהב את נפשו, כפירוש הזוהר על הפסוק "נפשי אויתך בלילה": ה', אתה נפשי, ולכן איוויתך בלילה, לכן אני מתאוה אליך.

אהבת ה' באופן הזה אינה אהבה של משהו שמחוץ לאדם, אלא אהבה עצמית ופנימית. החידוש הגדול שיש בה הוא שאיננו מסתפקים בהתייחסות לקדוש ברוך הוא בתור רם ונישא, וגם לא בתור קרוב מאוד, אלא בתור האני של האני שלי, בתור חוויית החיים העצמית העמוקה ביותר שלי. אתה ה' - חיי נפשי!

כל אדם אוהב את נפשו, את חייו, אולם בדרך כלל אהבה זו אינה מורגשת, משום שהחיים נמשכים כסדרם. אך כאשר יש חשש סכנה - בגלל חולשה וחולי או מסיבות אחרות - האהבה מתגלה, והגוף מתמלא תשוקת חיים. אפילו לקראת שעת השינה, שיש בה הפרדה מועטת בין הנפש לגוף, יש איזו התעוררות של רצון ותקווה שהחיים לא ייפסקו, ושהקשר עם הנפש לא יינתק. גם אהבת ה' מתעוררת ומתעצמת בזמנים שיש בהם פחות קרבת ה', פחות עיסוק בתורה ובמצוות, כמו הלילה.

על כך אמר הנביא "נפשי איוויתך בלילה". כאשר אדם אוהב את ה' כנפשו, יש לכך ביטוי בלילה. הוא מתעורר ואינו רוצה להמשיך עוד לישון, משום שהוא צמא לחיים, צמא לקשר עם ה'. לכן הוא קם ועוסק בתורה עד הבוקר, ועל ידי הדבקות בתורה, שהיא רצון ה' וחכמתו, הוא דבק בה' עצמו.

...אך אחת היא אהבה הפלולה מפל בחינות ומדרגות "אהבה רבה"
ו"אהבת עולם"

והיא שזה לכל נפש מישראל, וירשה לנו מאבותינו

והינו, מה שכתב הזהר על פסוק: "נפשי איתך בלילה וגו'"

"דירחים לקדשא-בריך-הוא רחמיותא דנפשא ורוחא כמה דאתדבקו
אלין בגופא וגופא רחים לון [שאוהב את הקדוש ברוך הוא אהבת נפש ורוח כמו שדבוקים אלו
בגוף והגוף אוהב אותם] וכו'".

וזהו שכתוב: "נפשי איתך", כלומר, מפני שאתה ה' "נפשי" וחי האמתים,
לך - "איתך",

פרוש, שאני מתאווה ותאב לך כאדם המתאווה לחיי נפשו,

וכשהוא חלש ומענה - מתאווה ותאב שתשוב נפשו אליו,

וכן כשהוא הולך לישן - מתאווה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו,

כך, אני מתאווה ותאב לאור אין-סוף ברוך-הוא, חיי החיים האמתים

להמשיכו בקרבי על ידי עסק התורה בהקיצו משנתו בלילה

דאורייתא וקדשא-בריך-הוא בלא חד [שהתורה והקדוש ברוך הוא הכול אחד]

כמו שכתב הזהר שם: "דבעי בר נש מרחימותא דקדשא-בריך-הוא למיקם
בכל לילא, לאשתדלא בפלחנה עד צפרא [שצריך אדם, מרוב אהבת ה', לקום בכל לילה
ולהתאמץ בעבודת ה' עד הבוקר] כו'".

אבינו אתה

ומה יכול להיות עמוק יותר מלפגוש את הקדוש ברוך הוא בתור נקודת חיי הנפש שלי? לפגוש אותו בתור מה שעמוק עוד יותר מהם. הזוהר הקדוש ממשיל זאת לבן שמתמסר להוריו ואוהב אותם עוד יותר משהוא אוהב את עצמו, ואת נפשו ורוחו. מסירות הנפש הזאת איננה מגיעה מתוך זניחה וביטול של האני לטובת אידיאל גדול, אלא בתור עומק העומקים שלי. עוד יותר עמוק מעצם חיי ומעצם נשמותי, ניצב השורש שממנו חוצבתי ואליו אני נשאב. דימוי יחסינו עם ה' ליחסי אב ובן מורגל כל כך על לשוננו, עד שאפשר לחשוב שמדובר בדימוי טריוויאלי. אבל כעת אנו לומדים שהדרגה הזאת היא הגבוהה ביותר, דרגתו של משה רבנו, שעוברת אלינו בירושה מאבותינו.

הזוהר הקדוש מדמה את הקשר בין משה רבנו לה' לבן שאוהב את אביו ואמו ומוכן למסור עצמו למיתה כדי להציל אותם. זוהי, אמנם, מדרגתו של משה רבנו, הרועה הנאמן, שאין לנו קצה של השגה

והבנה בקשר שלו עם ה', ובכל זאת "הלא אב אחד לכולנו". כשם שמשה הוא בנו של ה', כך כל ישראל נקראו בניו של ה'. יותר מכך: משה רבנו אינו דמות היסטורית שהנהיגה את העם בדור המדבר ואיננה עוד. משה הוא המנהיג של כל עם ישראל. דמותו היא נצחית, והנהגתו מאירה את סתרי הנפש של כל היהודים בכל הדורות. לכן, לכל אחד מישראל יש איזו נגיעה נסתרת באהבת ה' של משה רבנו, כאהבת בן לאביו.

הדרך לגילוי האהבה הזאת נלמדת מן הפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו". בשביל לממש את האהבה, שהיא קרובה אך נסתרת בלב, יש להתחיל מעבודת הדיבור בפה: "בפיך". כאשר אדם מרגיל את עצמו לדבר על כך שה' הוא אביו האהוב, ולחשוב ולהתבונן על כך שה' הוא אביו ומקור חייו, ולעורר בליבו אהבת ה' כבן לאביו, ההרגל הזה מוטבע בו, ואהבת ה' כבן לאביו הופכת לחלק מאישיותו.

אהבה כזאת, אשר באה מכוח ההרגל, יכולה להיראות דמיונית ומעושה וחסרת ערך. הרי כל עניינה של אהבה הוא היותה רגש טבעי וכן, ומה הטעם באהבה מדומה?

אלא שכאשר אדם קונה בכוח ההרגל אהבת ה' כבן לאביו, הוא מביא בכך לידי גילוי את האהבה שנמצאת תמיד בפנימיות ליבו. ואף על פי שגילוי זה אינו שלם ואינו מלא רגש, עם כל זה הוא משפיע על מעשיו של האדם, ובזכותו לימוד התורה וקיום המצוות נעשים מתוך כוונה לגרום נחת רוח לה', כבן שממלא את רצון אביו. על כוונה זו נאמר: "מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה". אף שבדרך כלל נדרש רגש חי, נובע, שיאיר את מעשה המצווה וירומם אותו אל העולמות העליונים, ואילו האהבה מכוח ההרגל נשארת בשכל בלבד, הקדוש ברוך הוא "פוסח" על הרגש ומצרף את הכוונה אל המעשה הטוב, והיא משמשת ככנף האהבה ומרוממת את מעשה המצווה אל העולמות העליונים.

אותה מצווה שעולה אל העולמות העליונים בכוח כוונת הלב, משמחת את ה' וגורמת לו נחת רוח בשני אופנים. האחד הוא שבנו האהוב, אשר כלוא ואסור בכבלי הגוף והנפש הבהמית, שב אליו מבית האסורים ודבק בו על ידי המצווה; והשני הוא התממשות רצונו לשכון בעולם הזה, התחתון, על ידי מעשה המצוות.

בדומה לאהבת ה' כבן לאביו, גם מדרגת "נפשי איויתיר", אהבת ה' כאהבת הנפש, מתגלה באותו אופן באמצעות דיבור ומחשבה על כך שה' הוא עצם החיים. גם כאן, ההרגל לחשוב ולדבר כך מביא לידי כוונה, והיא מצטרפת למעשה המצווה ומרוממת אותו.

וְאֶהְבֶּה רַבָּה וְגִדּוּלָהּ מְזוּזָה, וְהִיא מְסַתֶּרֶת גַּם כֵּן בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל בִּידְשָׁה
מֵאַבּוֹתֵינוּ

הִיא, מֵה שֶׁכִּתוּב בְּרַעֲיָא מְהִימְנָא: "כִּבְרָא דְאִשְׁתַּדְּל בְּתַר אָבוּי וְאִמִּיהָ,
דְּרַחֵם לֹאן יִתִּיר מִגְרָמִיהָ וְנִפְשִׁיהָ וְרוּחִיהָ [כבן הדואג לאביו ולאִימו ואוהב אותם יתר מאשר
את עצמו, את נפשו ואת רוחו] כו"

כִּי הֵלֵא אָב אֶחָד לְכָלֵנוּ.

וְאִם כִּי מִי הוּא זֶה וְאִיזוֹהוּ אֲשֶׁר עָרַב לְבֹו לְגִשְׁתׁ לְהִשְׁיֵג אֶפְלוֹ חֵלֶק אֶחָד מִנִּי
אֶלֶף מִמִּדְרָגַת אֲהַבַּת "רְעִיָּא מְהִימְנָא"? [הרועה הנאמן, משה]

מִכָּל מְקוֹם, הָרִי אֶפֶס קִצְהוּ וְשָׁמַץ מְנָהוּ [ממנו] מִרְבַּ טוֹבוֹ וְאוֹדוֹ - מֵאִיר
לְכַלְלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל דוֹר וָדוֹר

כְּמוֹ שְׁכַתוֹב בְּתַקוּנִים, דְּאֲתַפְּשׁוּתִיָּהּ בְּכָל דְּרָא וְדָרָא לְאֲנַהֲרָא לִוְן
[שהתפשטותו של משה רבנו בכל דור ודור להאיר להם] [כו'].

רַק שֶׁהָאֲרָה זֶה הִיא בְּבַחֲיִנַת הַסְּתֵר וְהָעֵלִם גְּדוֹל בְּנַפְשׁוֹת כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְלִהְיוֹתָ אֲהַבָּה זֶה הַמְּסַתֵּר מִהָעֵלִם וְהַסְּתֵר אֶל הַגְּלוּי, לְהִיּוֹת בְּהַתְּגַלוֹת
לְבֹו וּמְחוּ - לֹא נִפְלְאוֹת וְלֹא רְחוּקָה הִיא

אֵלָּא "קְרוֹב הַדְּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ"

דְּהִינּוּ, לְהִיּוֹת רְגִיל עַל לְשׁוֹנוֹ וְקוּלוֹ - לְעוֹרֵר כְּוִנַּת לְבֹו וּמְחוּ, לְהַעֲמִיק
מִחְשַׁבְתּוֹ בְּחַיֵּי הַחַיִּים אֵינְסוֹף בְּרוּךְ־הוּא, כִּי הוּא אָבִינוּ מִפֶּשׁ הָאֲמִתִּי
וּמְקוֹר חַיִּינוּ

וְלְעוֹרֵר אֵלָיו הָאֲהַבָּה כְּאֲהַבַּת הַבֵּן אֶל הָאָב.

וּכְשִׁי רְגִיל עֲצֻמוֹ כֵּן תְּמִיד הָרִי הַהֲרָגֵל נַעֲשֶׂה טָבַע.

וְאִם נִדְמָה לוֹ לְכַאוֹרָה, שֶׁהוּא כֹּחַ דְּמִיּוּנִי - לֹא יִחוּשׁ

מֵאֲחֵר שֶׁהוּא אֲמַת לְאֲמַתּוֹ מֵצֵד עֲצֻמוֹ בְּבַחֲיִנַת "אֲהַבָּה מְסַתֵּרַת"

רַק שֶׁתּוֹעֵלַת יִצְיָאָתָהּ אֶל הַגְּלוּי כְּדִי לְהַבִּיאָהּ לְיָדֵי מַעֲשֶׂה, שֶׁהוּא עֶסֶק
הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת שְׁלוֹמֵד וּמְקַיֵּם עַל יָדֵי זֶה

כְּדִי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן הָעוֹבֵד אֶת אָבִיו.

וְעַל זֶה אָמְרוּ: "מִחְשַׁבָּה טוֹבָה הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֶׂה"

לְהִיּוֹת גְּדִפִּין לְפָרְחָא [וכנפיים לעוף] כְּנִזְכָּר לְעִיל.

וְהַנַּחַת רוּחַ הוּא, כְּמִשְׁלַל שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ מִבְּנוֹ שֶׁבָּא אֵלָיו בְּצִאָתוֹ מִבֵּית
הָאֲסוּדִים כְּנִזְכָּר לְעִיל

אוּ לְהִיּוֹת לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, כְּנִזְכָּר לְעִיל

וְהִנֵּה, גַּם לְבַחֲיִנַת "נִפְשֵׁי אוֹיְתֵךְ" הַנִּזְכָּר לְעִיל, קְרוֹב הַדְּבָר מְאֹד לְהוֹצִיאָהּ
מִהָעֵלִם אֶל הַגְּלוּי, עַל יָדֵי הַהֲרָגֵל תְּמִיד בְּפִיו וּלְבֹו שׁוֹיֵן.

אך אם אינו יכול להוציאה אל הגלוי בלב, אף-על-פי-כן, יכול לעסק
בתורה ומצות לשמן, על ידי ציור ענין אהבה זו במחשבה שבמחז
ו"מחשבה טובה - הקדוש-ברוך-הוא מצרפה כו".

שאלות לסיכום ולחזרה:

1. מדוע אהבת ה' כנפשנו מתגלה בלילה?
2. איזו אהבה עמוקה יותר מאהבת ה' כנפשנו?
3. איך מגלים את האהבות הנסתרות?
4. האם גילוי חיצוני ללא רגש של אהבה אינו מעושה? מדוע?